

Inhoud

Voorwoord door Bert Wagendorp 7

Inleiding 11

1 Nederland en het EK 13

1.1 In een notendop 13

1.2 Nutteloos lijstje: een overzicht van de kwartfinalisten, de halvefinalisten, de finalisten en de winnaars van het EK 30

1.3 Nutteloos lijstje: trainers van de Europees kampioen 32

1.4 Nutteloos lijstje: top tien van Nederlandse topscorers tijdens EK-wedstrijden 33

1.5 Nutteloos lijstje: de sterkste Europees kampioen 34

1.6 Het Europees kampioenschap onder de eenentwintig 37

2 Nederland en het WK 39

2.1 In een notendop 39

2.2 Nutteloos lijstje: een overzicht van de kwartfinalisten, de halvefinalisten, de finalisten en de winnaars van het WK van 1930 tot en met 2006 91

2.3 Nutteloos lijstje: trainers van de wereldkampioen 94

2.4 Nutteloos lijstje: de sterkste wereldkampioen 95

2.5 Nederland had twintig jaar wereldkampioen kunnen zijn! 99

2.6 De Nederlandse Antillen, de wereldkampioen van 1963 101

2.7 Waarom een zingend Duitsland wel en een niet-zingend Nederland nooit wereldkampioen is geworden 103

3 Nederland en de Olympische Spelen 108

3.1 De geschiedenis van het voetbal op de Olympische Spelen en de rol van Nederland daarin 108

3.2 Nutteloos overzicht: medaillewinnaars 122

4 Nederland en Oranje in vijftientwintig volkomen nutteloze overzichten 124

4.1 De spelers 126

- 4.2 Bondscoaches 141
- 4.3 De wedstrijden 145

- 5 Voetbal en muziek 149
 - 5.1 Nutteloze lijstjes: tien zingende voetballers 149
 - 5.2 Nutteloos onderzoek: de beroemdste warming up: Maradona en 'Live is life' 154
 - 5.3 Nutteloze onderzoeken: de Beatles en voetbal 156
 - 5.4 Nutteloze onderzoeken: 'You'll Never Walk Alone' 163

- 6 Nutteloze citaten 171
 - 6.1 Trainers met kritiek op hun eigen spelers 171
 - 6.2 Trainers over de nederlaag van hun team 173
 - 6.3 Nutteloze citaten: tien opmerkelijke uitspraken gedaan door voetbalcommentatoren 177

- 7 Trainers en nutteloze trainingskampen 179

- 8 Drie opmerkelijke trainersuitingen 183
 - 8.1 De woede-uitbarsting van Louis van Gaal uit 1996 183
 - 8.2 De woede-uitbarsting van Giovanni Trapattoni uit 1998 184
 - 8.3 Het gedicht van Louis van Gaal uit 2003 187

- 9 Drie historische Nederlandse voetbalgebeurtenissen 188
 - 9.1 De Watersnoodwedstrijd Frankrijk – Nederland, 1953 188
 - 9.2 De reis van Feyenoordsupporters naar de Europacup-wedstrijd Benfica – Feyenoord in 1963 189
 - 9.3 De Mistwedstrijd Ajax – Liverpool uit 1966 (plus: hoe 'The Kop'-tribune in Liverpool aan zijn naam komt.) 191

- 10 Het Groot Nederlands Voetbalmuseum 196

- 11 Nutteloze voorpublicatie: Bill Shankly 201

- Gebruikte bronnen 223

Voorwoord

De mensheid kan ruwweg worden opgedeeld in twee soorten. Aan de ene kant heb je de liefhebbers van triviale wetenswaardigheden, aan de andere kant vrouwen. Ik heb al menig gezellig bedoeld etentje de mist zien in gaan, omdat er onder de aanwezige mannen eentje zat die dit essentiële verschil niet kende en die uitgebreid begon te vertellen over de verschillende soorten gras in voetbalstadions, politici met een haarstukje door de eeuwen heen of de vreemde gewoonten van de Sioux.

Dit in de veronderstelling dat hij ook de vrouwen aan tafel hiermee een groot plezier deed, als een 'gezellig causeur' zou worden gezien en mogelijk de mooiste vrouw zelfs het bed in zou kunnen zwetsen met enkele leuke wetenswaardigheden uit de beginjaren van de ijshockeyclub Tilburg Trappers.

Een fatale vergissing. Zulke mannen worden door vrouwen als buitengewoon saai gezien en kunnen het verder wel schudden.

Dit is dus een boek voor mannen, omdat het over voetbal gaat en vooral omdat het vol staat met wetenswaardigheden waarmee je in het leven geen stap verder komt, maar die het leven intussen wel draaglijk maken. Weliswaar is vrouwenvoetbal inmiddels ook erg populair, maar toch heb ik nog nooit waargenomen dat in een groepje voetbalvrouwen werd gediscussieerd over de vraag wie in de finale van het EK van 1988 het passje op Arnold Mühren gaf, die vervolgens de hoge voorzet afleverde waaruit Van Basten fraai scoorde.

Vrouwen zijn gewoon niet geïnteresseerd in zulke dingen, omdat zij menen dat die er niet toe doen. Terwijl toch duidelijk moge zijn dat zonder het passje op Mühren deze ook nooit de voorzet had kunnen afleveren. Dus

daarmee is het passje van essentieel belang geworden, evenals de vraag wie het gaf.

Martin van Neck begrijpt dit. Hij begrijpt ook dat het de betrokken mannen niet in de eerste plaats gaat om het passje, maar om het gesprek over het passje. Het passje is een voorwaarde, of misschien kan ik beter spreken van een hulpmiddel, bij het smeden van een geheim verbond. Het gesprek over het triviale feit is de toegangscode, het uitgebreide wachtwoord tot het Geheime Genootschap van Mannen van de Triviale Wetenschap.

Stel, ik zit aan tafel met zes mannen die ik voor het eerst ontmoet. Het gesprek gaat over de hypotheekcrisis, de kwaliteit van het onderwijs, de filosofie van Kant of de aanstaande vakantie. Dit is allemaal even verschrikkelijk, maar om de sfeer niet te bederven doet iedereen een duit in het zakje en zo sleept de avond zich naar een roemloos einde. Er is tussen de mannen geen sprake van een band, er is sprake van een uitwisseling van standpunten waar niemand verder iets mee opschiet. Aan het eind van de avond geven de mannen elkaar een hand, zeggen dat het 'leuk' was en trachten de ervaring onmiddellijk te vergeten.

Maar nu zegt, nadat Kant is afgehandeld, plotseling een van de mannen het volgende: 'Wie gaf destijds eigenlijk dat passje waaruit Arnold Mühren die voorziet gaf waaruit Van Basten scoorde in de finale van het EK 1988?'

Dit is een splijtende opmerking. De man die teleurgesteld dan wel geïrriteerd kijkt omdat hij er net zin in begon te krijgen het onderwerp Kant en de liefde eens onder handen te nemen, is vermoedelijk een omgebouwde vrouw. Degene die de boel probeert te redden met een snelle grap ('Was het niet de middenvelder Spinoza? Trouwens, over Spinoza gesproken...') is een snob. De anderen die, net als ik, peinzend voor zich uit beginnen te staren, zijn vrienden voor het leven.

Er komt bier op tafel, van het een komt het ander, de transseksueel en de snob gaan gepikeerd naar huis en het wordt een onvergetelijke avond waarin het ook nog gaat over diverse andere uiteenlopende kwesties van groot belang,

zoals het aantal centimeters waarmee Bob Beamon in 1968 het wereldrecord verspringen verbeterde en de schoenmaat van Jan Koller.

Het triviale voetbalfeit is een code. Dit boek is dus een codeboek dat je veel vrienden kan opleveren, plus een paar vijanden. Maar die kun je ook gerust als vijand hebben.

Nemen we het verhaal over Liverpooltrainer Bill Shankly. Wie niet weet wie Bill Shankly was of niet op zijn minst wel eens zijn naam heeft horen noemen, heeft met dit boek een geweldige miskoop gedaan.

Bill Shankly was de legendarische Schotse coach van Liverpool. Wat heeft Martin van Neck over hem te melden? Onder meer het volgende. Het gezin waarin Shankly opgroeide was zo arm dat ze er pap aten die zo dik was dat hij in plakken kon worden gesneden. Van deze plakken at het gezin wel eens een hele week lang.

Dit is informatie die een even helder licht werpt op het lijden van de arbeidersklasse als *De aardappeleters* van Van Gogh. Althans, dat argument kun je gebruiken wanneer een niet-ingewijde tegen je zegt dat je niet van die triviale onzin moet spuien.

Bill Shankly speelde eerst voor de Glenbuck Cherry-pickers en daarna voor Cronberry Eglinton, op een afstand van twaalf mijl van zijn huis. Hij oefende veel op het inwerpen van de bal.

Ik weet niet hoe het bij anderen zit, maar dit soort feiten zijn voor mij voldoende om onmiddellijk een film te laten starten in mijn hoofd, waarin we de jonge Shankly in het doodarme mijnwerkersstadje Glenbuck zien oefenen op het inwerpen. Eerlijk gezegd springen de tranen me nu al in de ogen, vanwege zoveel liefde en toewijding. De jonge Bill beseft: het is óf de mijnen in, óf zorgen dat ik die bal het strafschoopgebied in zwieper.

‘Moet je je voorstellen!’

‘Hou op, geen wonder dat Marx *Das Kapital* ging schrijven.’

‘Dat was geloof ik voor Shankly bij de Glenbuck Sherry-pickers in de basis kwam.’

‘Doet er niet toe.’

Behalve dat het eindeloze gespreksstof levert, kun je met dit boek ook lachen. Toen de vrouw van Bill Shankly geen zin had om naar Liverpool te verhuizen, overtuigde hij haar met de volgende woorden: ‘Het is een badplaats! Het ligt aan zee!’

Maar de allerbeste grap is de volgende. Evenals de kwestie van de pass op Arnold Mühren is deze anekdote zeer geschikt om te testen wie je vrienden zijn.

Met Carlisle United stond Shankly met de rust een keer met 2-0 achter. Shankly zocht naar een oorzaak en vroeg daarom aan zijn aanvoerder. ‘Waar heb je eigenlijk voor gekozen bij de toss?’ ‘Kop,’ antwoordde de aanvoerder, waarop Shankly riep: ‘Jezus Christus! NOOIT kop kiezen!’

De lachers zijn je vrienden.

Veel plezier met dit boek.

Bert Wagendorp

Inleiding

In 1998 scoorde de groep The Super Furry Animals een bescheiden hitje in Engeland. Hun single ‘Smokin’ haalde de twaalfde plaats in de hitparade en de band uit Wales – ze waren ooit eens een tijdje shirtsponsor van Cardiff City – mocht in het bekende Engelse tv-programma *Top of the Pops* opdraven. De kijkers konden toen het volgende opmerkelijke couplet horen:

*Gonna manage my time
Just like Johann Cruyff
If we do it together
We've got meaning of life*

Dat Johan Cruijff rijmt op ‘meaning of life’, daar zullen weinig mensen bij stil hebben gestaan. Dat de naam Johan Cruijff, de band spelde zowel zijn voor- als achternaam fout, voorkomt in een popsong is tamelijk opmerkelijk. Er is wel vaker over Cruijff gezongen, maar dat was meestal in Nederlandse liedjes als die van ‘Johan Cruijff, ga toch niet weg’ van Leo Bal of het fameuze ‘Oh Johan’ waarmee Albert Mol in 1978 probeerde Johan Cruijff over de streep te trekken om toch naar het WK in Argentinië te gaan (‘Heel het land is van streek, als jij straks ontbreekt’).

In dit boek komt de combinatie voetbal en muziek in een tweetal hoofdstukken aan de orde. Zo wordt bijvoorbeeld onthuld hoe ‘You’ll Never Walk Alone’ kon uitgroeien tot het ultieme voetballied, wordt de vraag beantwoord of de Beatles voetballiefhebbers waren en wordt aangetoond dat dankzij hun nationale zangkunst de Duitsers veel vaker wereldkampioen zijn geworden dan Nederland. Maar het boek gaat vooral over voetballen, immers over de voetbalwereld is veel nutteloze kennis te spuien. Bijvoorbeeld over de geschiede-

nis van het EK, het WK, de Olympische Spelen en de rol die Nederland op voetbalgebied op die podia heeft gespeeld. In een drietal hoofdstukken wordt hier uitgebreid aandacht aan besteed. Daarnaast zit dit boek vol met weetjes, feitjes en andere nutteloze zaken over het Nederlandse elftal, bondscoaches, spelers en trainers, clubs, scheidsrechters en ander dubieus volk dat op en rond de velden rondloopt. Tot slot bevat het boek een trainersportret van Bill Shankly; dit is een voorpublicatie uit een nog te verschijnen boek over de geschiedenis van het voetbal.

Nederland en het EK

1.1

In een notendop

Het idee voor een Europees kampioenschap voor landen-teams werd al in 1927 bedacht door Henri Delauney, de toenmalige Franse secretaris-generaal van de FIFA. Door allerlei oorzaken duurde het echter tot 1960 voordat het eerste toernooi daadwerkelijk werd georganiseerd. Delauney maakte dat niet meer mee. Hij overleed in 1956. Wel is de beker voor de winnaar naar hem genoemd.

Het toernooi wordt vandaag de dag niet door de FIFA maar door de UEFA, de Europese voetbalbond, georganiseerd. De UEFA bestond in 1927 nog niet. Zij is pas in 1954 opgericht. De organisatie bestond oorspronkelijk uit vijftientwintig voetbalbonden. Tegenwoordig, situatie voorjaar 2008, zijn er drieënvijftig bonden aangesloten. Het meest recente lid is Montenegro, dat na zijn onafhankelijkheid in januari 2007 volwaardig lid werd. Voorheen maakte het deel uit van de confederatie Servië-Montenegro. Tijdens dezelfde vergadering werd het verzoek van Gibraltar om lid te mogen worden afgewezen.

Elke vier jaar wordt het EK door een ander land georganiseerd. Nederland en België waren in 2000 de eerste landen die het toernooi samen organiseerden. Vanwege het grote aantal deelnemende landen worden er eerst voorrondes gespeeld. Van 1960 tot en met 1976 kwalificeerden zich daaruit vier landen voor het eindtoernooi. Uit deze landen werd dan de organisator van de eindronde gekozen. Vanaf 1980 werd van tevoren bepaald in welk land de eindronde zou plaatsvinden. De organisator van het EK werd

vrijgesteld van het spelen van kwalificatiewedstrijden en plaatste zich automatisch voor het eindtoernooi. Tot en met 1992 namen acht landen deel aan de eindronde. Vanaf 1996 doen zestien landen mee.

Het EK van 1960

Het eerste Europese kampioenschap werd in 1960 georganiseerd. Nederland had zich net zoals Engeland, Italië en West-Duitsland niet ingeschreven. Als je niet meedoet, dan win je natuurlijk niet, dus won Nederland niet. Aan het toernooi deden slechts zeventien landen mee. Er waren geen poulewedstrijden, maar de landen speelden een uit-en thuiswedstrijd tegen elkaar. De winnaar ging door naar de volgende ronde. Spanje was de favoriet. Het lootte in de kwartfinale tegen de Sovjet-Unie. Het Spanje van dictator Franco weigerde tegen dit land te spelen, dit uit protest tegen het communistische regime in dat land en vanwege de steun die de Sovjet-Unie aan de Spaanse communisten had gegeven tijdens de burgeroorlog in Spanje. Andersom had de Sovjet-Unie natuurlijk net zulke goede redenen om niet tegen het fascistische regime van Franco te willen spelen, maar Spanje was de Sovjet-Unie net even voor met een boycot. De Sovjet-Unie plaatste zich daardoor zonder te spelen voor de halve finale. De andere halvefinalisten waren Tsjechoslowakije, Joegoslavië en Frankrijk.

Het eindtoernooi werd in Frankrijk gespeeld. In de halve finale versloeg Joegoslavië in een doelpuntnrijke wedstrijd het thuisland Frankrijk met 5-4. In de andere halve finale won de Sovjet-Unie met 3-0 van Tsjechoslowakije. De Sovjet-Unie won de finale met 2-1 en werd daarmee de eerste winnaar van de Europese Landencup, zoals het toernooi toen nog heette.

De grote ster van het toernooi was Lev Jasjin, de keeper van de Sovjet-Unie. Topscorer van het toernooi, inclusief de voorrondes, werd met zes doelpunten Just Fontaine van Frankrijk.

Het EK van 1964

Voor het toernooi van 1964 had Nederland zich wel ingeschreven. Ook Engeland en Italië deden nu mee, maar West-Duitsland nog steeds niet. In de eerste ronde schakelde Nederland Zwitserland uit en toen Nederland in de achtste finale tegen Luxemburg lootte, dat in de eerste ronde vrijgeloot was, leek het halen van de kwartfinale niet zo moeilijk. Ook Luxemburg zag bij voorbaat het hopeloze van zijn missie in en kwam met Nederland overeen dat zijn thuiswedstrijd in Nederland, en wel in Rotterdam, gespeeld zou worden. De echte thuiswedstrijd van Nederland in Amsterdam eindigde zowel verrassend als teleurstellend in een 1-1 gelijkspel. De 'uitwedstrijd' in Rotterdam werd zelfs een nog groter drama. Nederland verloor met 1-2 en na afloop liet bondscoach Elek Schwartz, die een halfjaar eerder nog Nederland van wereldkampioen Brazilië had zien winnen, in de kleedkamer zijn tranen de vrije loop. Deze nederlaag tegen Luxemburg is overigens de enige 'thuisnederlaag' die Nederland in de geschiedenis van alle EK-kwalificatiewedstrijden van 1964 tot en met 2008 heeft geleden. En omdat deze wedstrijd officieel een uitwedstrijd was, heeft Nederland tot nu toe officieel zelfs nog nooit een thuiswedstrijd voor het Europese kampioenschap verloren. Uniek in de geschiedenis van het Europese kampioenschap. Alle andere landen hebben minsten één keer een EK-thuiswedstrijd verloren. Uiteindelijk plaatsten Spanje, Hongarije, de Sovjet-Unie en Denemarken zich voor de eindronde. Ook de Denen hadden trouwens de grootste moeite om van Luxemburg te winnen. Bijna hadden de Luxemburgers zich geplaatst voor de halve finale van het EK, maar ze verloren, na een 3-3 gelijkspel thuis en een 2-2 gelijkspel uit, de noodzakelijke beslissingswedstrijd tegen de Denen met 0-1.

Het eindtoernooi werd in Spanje gehouden. In de eerste halve finale won Spanje met 2-1 van Hongarije. Er zaten bij deze halve finale 125 000 toeschouwers op de tribune, nog steeds een toeschouwersrecord in de geschiedenis van het Europese Kampioenschap. In de andere halve finale

versloeg de Sovjet-Unie Denemarken met 3-0. In de finale wilde Spanje deze keer wel tegen de Sovjet-Unie spelen en Spanje werd de nieuwe Europese kampioen door de finale met 2-1 te winnen.

Doelman Jasjin van de Sovjet-Unie was opnieuw de ster van het toernooi. Een jaar eerder was hij ook al uitgeroepen tot Europees voetballer van het jaar. Topscorer van het toernooi werd de Deen Madsen met elf doelpunten (waarvan vijf tegen Luxemburg).

Het EK van 1968

In 1968 hadden er zich zoveel landen ingeschreven dat men besloot om voorrondes in groepen te gaan afwerken. Tot de nieuwkomers behoorde ook West-Duitsland. Omdat dit land in de laatste uitwedstrijd tegen Albanië niet verder kwam dan een 0-0 gelijkspel, werd West-Duitsland in zijn groep door Joegoslavië uitgeschakeld. Het zou de laatste keer zijn dat Duitsland niet op het eindtoernooi van een EK of WK aanwezig was. Nederland schakelde zichzelf uit. Johan Cruijff was in een vriendschappelijke wedstrijd tegen Tsjechoslowakije als eerste Nederlandse international in de geschiedenis uit het veld gestuurd en de KNVB was zo slim om Cruijff daarvoor voor een vol jaar te schorsen. Zo word je natuurlijk nooit kampioen. Cruijff miste de beslissende uitwedstrijden tegen Oost-Duitsland (4-3 verlies) en Hongarije (2-1 verlies). Nederland werd derde in zijn groep en was uitgeschakeld. Engeland, Wales, Schotland en Noord-Ierland waren op hun eigen verzoek samen in één kwalificatiegroep geplaatst, zodat ze tegelijkertijd om het Britse kampioenschap konden spelen. Engeland werd Brits kampioen.

Het land haalde ook de halve finale. De andere halvefinalisten waren Italië, de Sovjet-Unie en Joegoslavië. De halve finale tussen Italië, dat het eindtoernooi mocht organiseren, en de Sovjet-Unie eindigde in 0-0. Ook in de verlenging slaagden beide partijen er niet in om te scoren. Er werden in die tijd nog geen strafschoppen genomen en er moest worden geloot. Het muntje van scheidsrechter Tschenscher viel goed voor Italië en zij gingen door naar de finale. In de

andere halve finale versloeg Joegoslavië Engeland met 1-0. In de finale wekte scheidsrechter Dienst, die tijdens de WK-finale van 1966 het thuisland al had bevoordeeld, ook nu weer de indruk dat zijn sympathie meer bij het thuisspelende land lag dan bij de tegenstander. De finale eindigde in 1-1. Twee dagen later werd hij overgespeeld. Italië won met 2-0.

Sterspelers van het toernooi waren de Joegoslaaf Džajić en de Italiaan Riva. Deze laatste werd ook topscorer van het toernooi met zeven doelpunten.

Het EK van 1972

In 1972 had Nederland in potentie een goed team. Feyenoord en Ajax hadden de Europacup gewonnen en met spelers als Cruijff, Keizer en Van Hanegem moest Nederland toch een eind kunnen komen. Niet dus. Weliswaar scoorde Nederland van alle landen de meeste goals in de voorronde (achttien stuks), maar aangezien de meeste daarvan door de Luxemburgse keeper uit het net moesten worden gehaald (Nederland won met 6-0 en 8-0 van Luxemburg) schoot Nederland er niet veel mee op. De spelers van Ajax en Feyenoord waren meer met hun club bezig dan met het Nederlands elftal en uit de groep van Nederland ging Joegoslavië door. Dit land haalde de eindronde echter niet, want het werd in de kwartfinale uitgeschakeld door de Sovjet-Unie, dat zich daarmee voor de vierde achtereenvolgende maal bij de laatste vier plaatste. De andere drie halvefinalisten waren Hongarije, West-Duitsland (dat in de kwartfinale Engeland op Wembley met 1-3 had vernederd) en België. Dit land had in de kwartfinale voor een verrassing gezorgd door titelverdediger Italië te verslaan. In de uitwedstrijd speelden de Belgen met 0-0 gelijk. Gezien het feit dat zelfs de Italianen met hun catenaccio klaagden over het zeer verdedigende spel van de Belgen, moet het wel heel erg zijn geweest. In de thuiswedstrijd scoorde Wilfried Van Moer, de kleinste man van het veld, met het hoofd het openingsdoelpunt van de Belgen. Dit irriteerde de Italiaan Bertini zeer en het bracht hem ertoe om te kijken tot hoever hij van de

scheidsrechter mocht gaan om Van Moer uit te schakelen. Dat was heel ver, want Van Moer moest er met een gebroken been van af. Het hielp de Italianen niet. België won met 2-1.

België mocht als beloning de eindronde organiseren. Zonder Van Moer was België in de halve finale kansloos tegen West-Duitsland. De uitslag zag er met 1-2 nog wel draaglijk uit, maar qua veldspel kwam België er niet aan te pas. In de andere halve finale verloor Hongarije met 1-0 van de Sovjet-Unie. Dit laatste land had in de finale tegen het frivool spelende West-Duitsland geen schijn van kans. Duitsland won gemakkelijk met 3-0. Het Duitse elftal speelde bijna on-Duits.

De grote spelers van het toernooi waren spelverdeler Günter Netzer en Franz Beckenbauer, die als libero een soort tweede spelverdeler was. Het was Duitsland op zijn best. Twee jaar later bij het WK van 1974 werd Günter Netzer nauwelijks meer opgesteld en speelde Duitsland weer 'gründlich' en niet meer frivool. Topscorer van het toernooi werd Gerd Müller met elf doelpunten.

Het EK van 1976

In 1976 leek Nederland met Polen, de nummer drie van het WK van twee jaar eerder, en Italië in een moeilijke kwalificatiegroep te zitten. Italië voetbalde echter als een krant. Het maakte in de hele kwalificatiereeks maar drie doelpunten. Polen bleek wel een taaie tegenstander te zijn. Uit verloor Nederland met 4-1. Het was de wedstrijd waarin Cruijff en Neeskens van bondscoach George Knobel toestemming kregen om apart van de groep van Barcelona naar Katowice te reizen. Zij kwamen pas één dag voor de wedstrijd aan, en toen ze er eindelijk waren, legde Knobel de training langdurig stil om de twee spelers uitgebreid te gaan begroeten. De psv'ers Van Beveren en Van der Kuijlen vonden het allemaal maar niks, en toen ze terug in Nederland in interviews daar terecht iets van zeiden, was het weer eens hommeles in het Nederlands elftal. Het mondde uit in strijd tussen een Ajaxkamp en een psv-kamp en uiteindelijk was het 'Cruijff weg of de twee psv'ers weg'. Deze laatste twee besloten de

verstandigste te zijn en bedankten voor Oranje. Thuis won Nederland vervolgens zonder de twee psv'ers met 3-0 van Polen en won het de kwalificatiegroep op doelsaldo. In de kwartfinale liep het wel weer van een leien dakje. Nederland had geen enkele moeite met België. Doelman Jean-Marie Pfaff begon zelfs te klappen voor een goal van Cruijff. Als je dat doet, dan heb je het psychisch al verloren.

De eindronde werd in Joegoslavië gehouden. De ene halve finale ging tussen Nederland en Tsjechoslowakije, de andere tussen Duitsland en Joegoslavië. Op de avond voor de halve finale werd bekend dat bondscoach Knobel al voor het toernooi ontslag had genomen. Het gevolg was dat de spelers op de avond voor de halve finale nog om twaalf uur 's nachts interviews aan de pers stonden te geven. De volgende dag speelde Nederland tegen Tsjechoslowakije niet best. Neeskens en Van Hanegem kregen een rode kaart en Nederland verloor met 3-1. Achteraf bekeken was dit verlies een geluk voor de ware voetballiefhebber. Waarom? Omdat daardoor de finale tussen Tsjechoslowakije en Duitsland ging. Deze wedstrijd moest na een 2-2 eindstand door middel van strafschoppen beslist worden en daardoor kon de Tsjech Panenka de voetbalwereld zijn unieke strafschop schenken. Terwijl doelman Sepp Maier in een hoek dook, ging de bal — het was nota bene de beslissende strafschop — met een slap boogje door het midden van het doel. De 'Panenka' was geboren.

De man van het toernooi was uiteraard Panenka en topscorer van het hele toernooi, inclusief de voorrondes, was de Ier Givens met acht goals.

Het EK van 1980

In 1980 werd het aantal landen dat op het eindtoernooi mocht uitkomen uitgebreid naar acht stuks. Voor het eerst werd het land dat het toernooi organiseerde automatisch geplaatst. Organisator Italië hoefde daarom geen voorwedstrijden te spelen en de rest van de landen werd over zeven groepen verdeeld. Nederland zat met onder andere Polen en Oost-Duitsland in één groep. Het beste was er bij Nederland

na het WK van 1978 wel vanaf en Nederland had de grootste mogelijke moeite om zich te plaatsen voor het eindtoernooi. Het moest de laatste uitwedstrijd tegen Oost-Duitsland winnen. Na ruim een halfuur stond Oranje met 2-0 achter en leek het uitgeschakeld. vlak voor rust werden rechtsbuiten Ling en een Oost-Duitse verdediger het veld uitgestuurd en met tien tegen tien ging het na rust opeens stukken beter. Nederland won alsnog met 2-3 en ging naar Italië.

Het bleek uitstel van executie. Nederland had niets op de eindronde van het EK te zoeken. De eerste wedstrijd tegen Griekenland werd nog moeizaam met 1-0 gewonnen, maar in de volgende wedstrijd werd kansloos van de Duitsers verloren. Na zeventig minuten stond het 3-0 voor de Duitsers. Een kwartiertje voor tijd mocht bij Duitsland een negentienjarige talent zijn debuut maken. Het bleek ene Lothar Matthäus te zijn. Uiteindelijk zou hij 150 interlands voor Duitsland spelen. Twintig jaar later, bij het EK van 2000, deed hij nog steeds mee. Dat Nederland in dat laatste kwartiertje tijdens zijn invalbeurt nog twee keer scoorde, was toeval en alleen maar goed voor de statistiek. De derde wedstrijd tegen Tsjechoslowakije eindigde in 1-1, waardoor Nederland als derde in de groep eindigde en uitgeschakeld was. Duitsland won de groep en ging naar de finale. Daar moest het uitkomen tegen het verrassende België, dat heel knap de sterke andere groep met daarin Italië, Engeland en Spanje won. De finale kunnen we kort samenvatten: '*Manni Bananenflanke, ich kopf, Tor!*' Dit citaat van de Duitse spits Horst Hrubesch heeft wellicht enige toelichting nodig. Met Manni bedoelde hij Manfred Kaltz. Deze rechtsback van Hamburger sv was als verdediger de gevaarlijkste aanvaller van de Duitsers. Keer op keer stormde hij naar voren en gezegend met een traptechniek à la David Beckham gaf hij steeds gevaarlijke wegdraaiende kromme voorzetten (de *Bananenflanke*) die vervolgens door Hrubesch werden ingekopt. Hrubesch was een bonk van een spits. Als we vervolgens vertellen dat zijn bijnaam 'das Ungeheuer' was, dan heeft u wel een beeld van het type spits. In de finale scoorde das Ungeheuer twee keer, waarvan de laatste goal, voor de

zoveelste keer typisch Duits, twee minuten voor tijd viel. Aangezien de Belgen maar één keer scoorden, werden de Duitsers voor de tweede keer in de geschiedenis Europees kampioen.

Spelers van het toernooi waren de Duitser Kaltz en de Belgen Ceulemans en Van Moer. Topscorer van het hele toernooi werd met zeven doelpunten de Engelsman Kevin Keegan.

Het EK van 1984

De kwalificatiereeks voor het EK van 1984 begon Nederland slecht. Het speelde uit met 1-1 gelijk tegen IJsland. Achteraf bekeken werd dit puntverlies Nederland fataal. De kwalificatiereeks liep namelijk uit op een tweestrijd tussen Nederland en Spanje. In de uitwedstrijd tegen Spanje speelde Nederland zeer verdedigend. Bondscoach Kees Rijvers stelde achter de drie verdedigers Wijnstekers, Spelbos en Boeve nog eens drie libero's op (Krol, Van de Korput en Hovenkamp). Desondanks kreeg Nederland een doelpunt tegen en verloor het de wedstrijd met 1-0. Dit doet denken aan een citaat van de Duitse international Thomas Hässler, die ooit zei: 'We wilden in Bremen geen tegengoal incasseren en tot de tegengoal pakte die tactiek ook heel goed uit.' De thuiswedstrijd tegen de Spanjaarden won Nederland met 2-1 en aangezien Nederland uit wel van Ierland won (met 2-3 na een 2-0 achterstand bij rust; de wedstrijd betekende de doorbraak van Gullit en Van Basten als internationals) en Spanje daar een puntje verspeelde (een 3-3 gelijkspel) eindigden Nederland en Spanje gelijk en werd de strijd op het doelsaldo beslist. Beide landen gebruikten in deze strijd het chequeboek. Nederland deed dit legaal. Malta mocht van de UEFA zijn thuiswedstrijd tegen Nederland vanwege eerdere ongeregelheden niet op Malta spelen en wilde deze wedstrijd daarom in Italië spelen. In ruil voor een flink bedrag was Malta, ondanks de felle protesten van Spanje, dat zijn uitwedstrijd wel op Malta moest spelen en daar slechts moeizaam met 2-3 won, bereid deze thuiswedstrijd naar Aken, vlak over de

grens met Nederland, te verplaatsen. Nederland won de 'uitwedstrijd' gemakkelijk met 0-6. Spanje hanteerde het chequeboek illegaal. Althans wie gelooft dat Malta in de wedstrijd Spanje - Malta (Spanje won na een ruststand van 3-1 met 12-1; precies de marge die Spanje nodig had) niet was omgekocht, gelooft ook in Sinterklaas.

Op het eindtoernooi in Frankrijk haalde Spanje de finale. In de halve finale versloegen ze Denemarken (met de Nederlandse Denen Frank Arnesen, Søren Lerby, Ivan Nielsen en Jesper Olsen in hun gelederen) na strafschoppen. In de andere halve finale won Frankrijk met 3-2 van Portugal. In de finale wonnen ze met 2-0 van de Spanjaarden en werden Europees kampioen.

De sterspeler van het toernooi was Platini. Hij werd ook topscorer van het toernooi met negen doelpunten, ondanks het feit dat hij alleen maar in de vijf wedstrijden op het eindtoernooi speelde.

Het EK van 1988

Voor het EK van 1988 plaatste Nederland zich moeite-loos. Het won zijn groep, in de tijd dat je nog maar twee punten voor een overwinning kreeg, met liefst vijf punten voorsprong op Griekenland. Zelfs al had Nederland de bomwedstrijd tegen Cyprus niet mogen overspelen (de keeper van Cyprus werd tijdens de wedstrijd in Rotterdam geraakt door een vuurwerkbom) en had het een reglementaire nederlaag geleden, dan nog had Nederland zich geplaatst.

Zo gemakkelijk het in de voorrondes ging, zo moeizaam ging het aanvankelijk op het eindtoernooi. Na een 1-0 nederlaag in de eerste wedstrijd tegen de Sovjet-Unie (trainer Rinus Michels had in al zijn wijsheid Marco van Basten op de reservebank gezet) en een 3-1 overwinning op Engeland (met drie goals van Van Basten, die nu wel basisspeler was), dreigde in de derde wedstrijd tegen Ierland de uitschakeling. Slechts dankzij een lucky goal vlak voor tijd van invaller Wim Kieft (Marco van Basten liep daarbij hinderlijk buitenspel, maar de scheidsrechter floot daar niet voor), plaatste Nederland zich voor de halve finale tegen Duitsland.